

VALORI ALE TEATRULUI ROMANESC

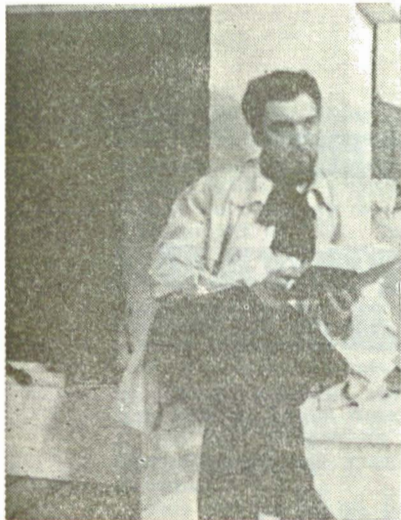
Constantin
Codrescu :

*„Merită să riști,
să exiști,
să învingi...”*

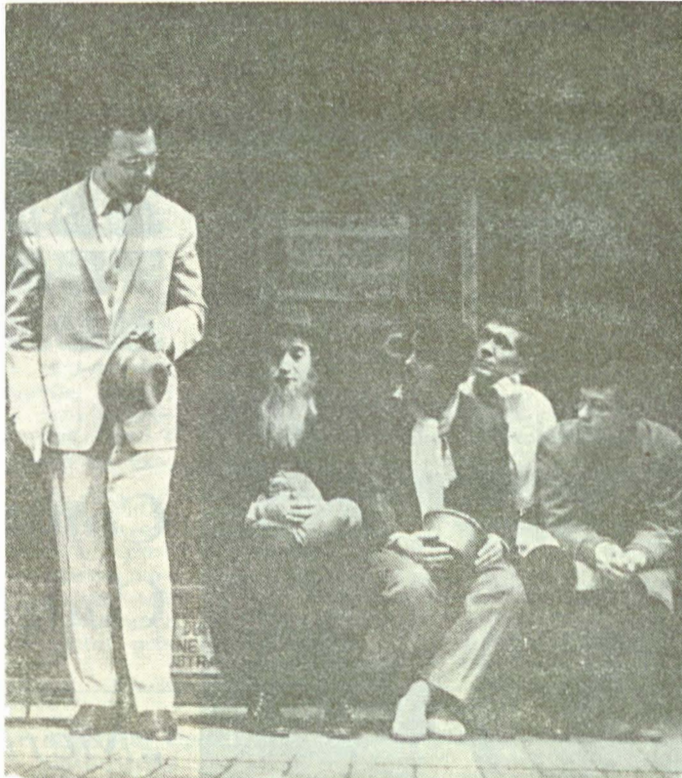
Abur în privire, caldă voalare în glas... Un tumult interior cenzurat cu rafinament. Păstrează în stare latentă trăsături temperamentale contradictorii ce indică deopotrivă un ins coleric, dar și flegmatic, sanguin, dar și melancolic... Sensibilități exacerbate, subtile ambiguități — o forță sublimată în nenumărate, mereu surprinzătoare ipostaze. Actorul a izbutit personaje originale, de concentrată elaborare. Regizorul a impus un stil personal, în care metafora literară capătă consistență dramatică, cadrul plastic materializând concepția directorului... Dascălul a știut să-și valorifice cu dragoste, inteligență și seriozitate, extraordinarul simț pedagogic. Directorul de trupă a încheiat reclădirea unui lăcaș de teatru, și a redimensionat cota acestei trupe...

— Într-o convorbire începută cu ani în urmă, îmi vorbeai despre un crez artistic de la care nu ai abdicat niciodată. Să reluăm discuția în perspectiva susținerii acestei afirmații...

— Afinitatea, deschiderea spre teatru țin de structură, de genă, de temperament. Am manifestat aplicație pentru această artă de copil. Totdeauna am fost obsedat de ideea reprezentării, chiar și atunci când eram simplu spectator. Lucrul acesta putea părea la început exhibiționist, ținând de o anume exaltare specifică adolescenței, pe care mi-am alimentat-o ajutat și de soartă. Întimplarea a făcut să învăț în București, la Liceul „Sfântul Sava”, care a găzduit pentru o vreme trupa Teatrului Național. De la treisprezece ani am trăit în permanență foarte aproape de concretețea

Brâncuși din „Coloana infinită” de Angela Platil

Eleganță și gravitate, neliniște și încordare — o creație memorabilă în „Incident la Vichy” de A. Miller

O savuroasă compoziție : Tilharul plângăreț din „Testamentul ciinelui” de Adriano Suassuna, împreună cu Nicolae Ifrim

În postura unui romantic fără vîrstă — „Balul absolvenților” de Viktor Rozov, alături de Constantin Dinescu

acestui vis. Vecinătatea scenei, prezența actorilor, dorința de a le fi asemeni mi-au potențat imaginea splendidă pe care o am și astăzi despre teatru: un mod de împlinire, de cuprindere a unei zone um. ne, cu implicații și răspunderi deosebite. Pentru că presupune reconstituirea a infinite lumi, unele reale, altele posibile... Undeva, la temelie, ființei mele, se ascunde probabil setea de a mă regăsi în diferite ipostaze, de a investiga și alte structuri umane, de a trăi și alte destine. Teatrul mi-a făcut oferta minunată de a circula în dimensiuni și spații multiple, în cât mai variate întru-chipări. În taina acestei chemări există și năzuința de a te defini mereu prin alții, pentru alții... Conferind o altă valoare, mereu mai complexă, puțințe de metamorfozare, de evoluție a omului. Pentru că scena rămâne o zonă a exemplarului, unde apar în toată semnificația lor atât binele cât și răul, și cred că e firesc ca omul să-și dorească să fie pildă pentru ceilalți. Marii actori, idoli adolescenței mele, se reflectau în mine, prin ei căpătăm capacitatea de înțelegere a universului, a existenței. Munca lor, de mare strălucire și complexitate, îmi hrănea foamea de cunoaștere. Erau figuri eminente, oameni deosebiți, nu numai actori talentați. Și mă refer deopotrivă la gradul de cultură, ca și la calitatea umană. Dascălii mei și parteneri, la un moment dat, care m-au ajutat să ating visul împlinirii, au fost Aura Buzescu, Ion Manolescu, Lucia Sturza Bulandra, Soreanu, Mihai Popescu, Bălățeanu, Calboreanu și mulți alții. Botta, acel etern copil teribil, mi-a facilitat accesul la vastele apartamente ale rafinamentului intelectual. Certificarea vocației am avut șansa să o primesc de timpuriu. Pe cînd eram încă elev, făceam parte din corpul de ansamblu al Naționalului și am debutat cu rolul bucătarului în **Romeo și Julieta**, apărînd alături de Sonia Cluceru. Mimi Botta, Mihai Popescu, Marcel Anghelescu și acel bijutier al filigramelor de gândire teatrală care a fost Mircea Constantinescu. Fusesem deja remarcat în tabloul adunării electorale din actul III din **Scrisoarea pierdută**, pusă în scenă de Sică Alexandrescu. În anul doi de facultate am jucat Unchiul Vanea într-un spectacol de absolență, apoi l-am interpretat pe Sir Toby în **A douăsprezecea noapte**. În po-fida vîrstei, m-am descurcat atât cu „grotescul shakespearian” cât și cu „profundzimea sufletului rus”, dar înțil-rirea cu lumea cehoviană m-a marcat definitiv. Am avut și am o certă slăbi-ciune pentru teatrul rus, pentru marea literatură dramatică clasică. Adevăratul debut l-am făcut în stagiunea '49—'50,

la Național, cu **Așa s-a călît oțelul**, erou — Pavel Korceaghin...

— **Ați fost apoi Platon Krcet în piesa lui A. Korneicuk, Jupin Dumitrache din O noapte furtunoasă de Caragiale, Laptev în Egor Buliciov și alții de Gorki, Athos în Cei trei mușchetari după Al. Dumas, Zabelin din Cîrologiul Kremlinului de Pogodin, Thorvald din Nora de Ibsen, Don Cesar de Hazan în Ruy-Blas de Victor Hugo, Alexe Munteanu în Oricît ar părea de ciudat de Dorel Dorlan, Cavalerul inchiizitor din Galileo Galilei de Brecht, Sîetnicul din Viteazul de Paul Anghel, El din Dragostea noastră de Silvia Andreescu și Theodor Mănescu, Feodor din Frații Karamazov după Dostolevski, Mamant în Despot Eracliu de Dan Mutașcu... Și e doar o enumerare lacunară, materialul iconografic urmînd a o complini într-o anume măsură.**

— Sigur, au fost mult mai multe pie-sele în care am jucat, dar personajele s-au estompat odată cu trecerea timpului, odată cu apariția altor eroi...

— **O frumoasă idee, la care trebuie să revenim, pentru că am înțeles că îi acordați — pe drept — o mare im-portanță: noblețea profesiei dumneavoastră.**

— Să crezi **absolut** în ceva anume! E nevoie de această credință, e nevoie să respecti principiile profesiei, dealtfel ca în orice meserie. Teatrul conferă **noblețe** deosebită tuturor celor care-l iubesc cu fanatică dăruire și care i se devotează, știind să descopere echivalentul în specta-col al sentimentelor, al ideilor. Pentru că noi, artiștii, investigăm zone diferite ale eului, și trebuie să fim cinștiți în propunerile pe care le avansăm direct sau indirect, trebuie să pătrundem în forul intim al fiecăruia, să iscăm procese de conștiință, să producem revelații fundamentale, să provocăm beții de bucurie, să dăruim satisfacții complexe. Nu oricum și nu oricine poate face aceste lucruri, tu însuși trebuie să ai capacitea necesară, talentul și disponibilitatea, cultura și credința. În aceasta constă și noblețea profesiei noastre: cine are cu-rajul să abordeze zone atât de dificile, să sugereze căi, soluții, va fi răsplătit cu prisosință pentru eforturile sale...

— **De la primul pași în viața artis-tică, fișa dumneavoastră înregistra o tripletă de simultane îndeîlniciri: erați în '49 elev, și student, și actor. Astăzi — la 35 de ani de carieră —**

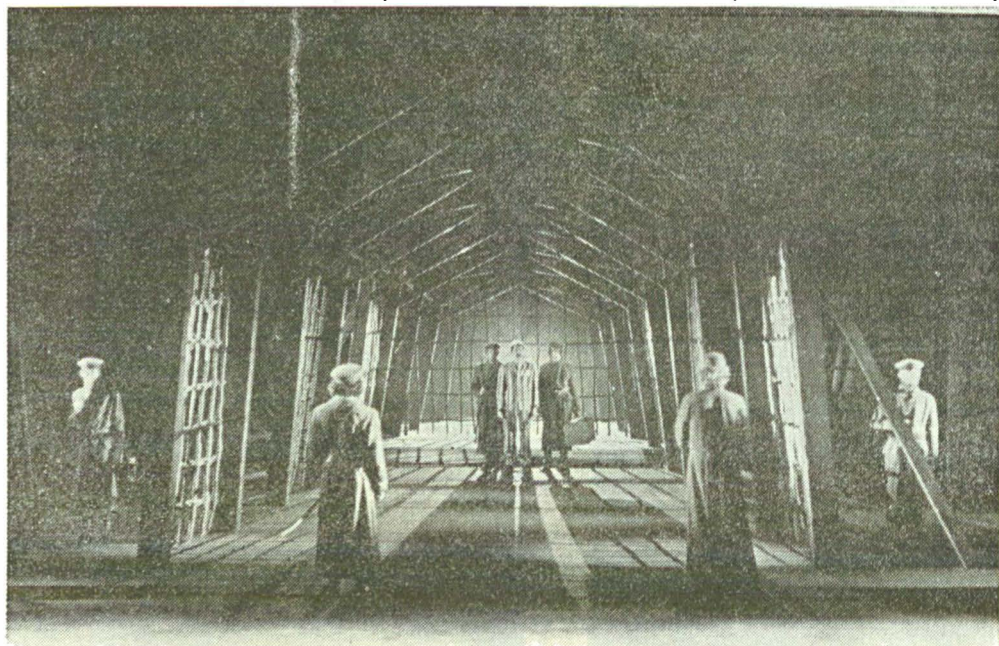

Sinteză armonioasă a unui caracter contradictoriu : Alexandru Lăpușneanu in drama omonimă a lui Virgil Stoenescu, la Botoșani

Schimbul generațiilor pe scena Teatrului Mic : alături de Dan Condurache in „Nu sintem ingeri“ de Paul Ioachim

Una dintre numeroasele montări la care a semnat atât regia, cit și scenografia : „Frații Karamazov“ la Teatrul Național din Tirgu Mureș

sinteți actor, scenograf, regizor, pedagog și animator.

— Lucrul acesta mi se pare firesc. E un drum normal pentru devenirea, pentru împlinirea unui artist. Sint acestea atribuții care nu au voie să se respingă, să se excludă. Am rivnit totdeauna să mă pot realiza plenar și mi-am propus să mă aventurez în toate sferele actului artistic. Se pare că fiecare din aceste compartimente implică trăiri, bogăție spirituală și cunoaștere. Regizorul este cel care inițiază, care conduce, dar actorul face propunerea concretă, vie. Iar animatorul asigură convergența elanurilor individuale, impunând la o dimensiune sportivă, printr-o semnificație integratoare, un punct de vedere ferm. Spectatorul urmează să judece reușita globală, dar nu este scutit de responsabilitate nici el, cel care la teatru se poate bucura sau poate plînge, dobîndind un dram de înțelepciune în plus, dar se poate și descalifica — uman vorbind — rîzînd superficial, în goană după divertisment facil... În momentul în care m-am simțit stăpîn pe meserie ca actor, am făcut toate demersurile „să evadez” și în regie: în 1951 am intrat la facultatea respectivă, dorind să-mi și legalizez chemarea. Diploma nu am obținut-o din cauza absențelor, obligațiile de actor mă solicitau. Dar poate a fost mai bine așa, lupta a fost mai acerbă... Am crezut și cred în capacitatea mea de a face și această meserie, nu întîmplător, nu oricum, ci onest și cu toată responsabilitatea artistică necesară. Știu, am o personalitate puternică, voluntară, deschisă, dar incomodă, ceea ce mă face să beneficiaz de simpatie, dar și să întîmpin adversitate. Am făcut ucenicie pe lîngă diferiți regizori, începînd cu Șahighian, am lucrat mult, foarte mult, cu îndirjire. Am început prin a face asistentă, am îndrumat zeci de echipe de artiști amatori. Primele spectacole le-am semnat ca regizor la vechiul Teatru „Notara” din str. C. Mille... Pe parcurs am început să agonisesc cunoștințe tot mai temeinice și despre scenografie. Acum, aproape la toate spectacolele pe care le regizez, și concepția plastică îmi aparține, pentru că atunci cînd gîndesc un spectacol nu o mai pot face decît rezolvîndu-l integral toate ecuațiile. Sint un încăpătînat, n-am dezarmat nicîdată, ci am mers înainte, indiferent de greutăți. Desi cred în echilibrul interior, sint și eu de acord că **înlîstea e a celor ce nu vor nimic, cine vrea ceva nu are înlîste** (replica îi aparține dramaturgului Tudor Popescu). Pentru că din nimic tot nimic iese, pe cînd din ceva, există șansa unor dimensiuni noi... Aș fi nedrept cu cel care m-au însoțit în clipele

de absolut, dacă nu i-aș pomeni. Mi-e greu însă să-l numesc, pentru că n-aș vrea să omîț pe nimeni. Sigur, poți atinge uneori **culmi** de creație, esențial e să îi prezent pe scenă, această magică fereastră spre lume. Și lucrul acesta nu-i posibil de unul singur! Am deprins de la bun început și m-am străduit să insuflu și altora respectul față de partener, fie el de 50 de ani sau tînr în formare. **Respectul** este un sentiment imperios necesar. Să-l prețuiești și să-l respecti pe cel de lîngă tine — ce poate fi mai frumos?

— Pentru dumneavoastră, se pare că „evadarea” în profesii adiacente, complementare, incursiunile mai scurte sau îndelungate în teatre din provincie reprezintă simptomele unei generoase disponibilități creatoare, dar și nevoia unei permanente redînmînzării...

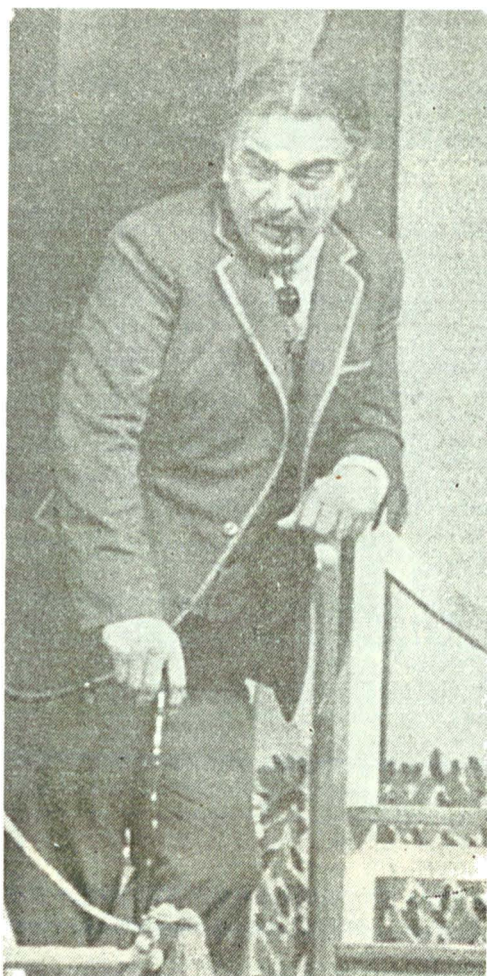
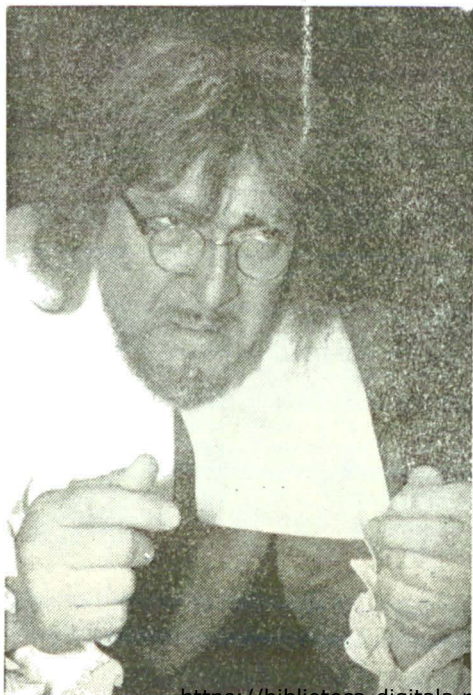
— Pașii m-au purtat în acești 39 de ani de carieră (inclusiv și studentia) — o viață de om — prin multe colțuri ale țării. Am început prin a juca și a face regie în București, la Teatrul Național, la Teatrul Mic, la Teatrul Armatei, la „Notara”, apoi am mers la Satu Mare, la Tirgu Mures, la Sfîntu Gheorghe, la Botoșani, la Brașov, la Constanța. Am fost profesor la Institutul de artă teatrală și cinematografică „Ion Luca Caragiale” din București și șef de catedră la Institutul de teatru „Szentgyörgyi István” din Tirgu Mures. Ca pedagog, sint într-un moment de cumpănă, pentru că îmi fac un bilanț al amărăciunilor și bucuriilor pe care cel în care am crezut mi le-au prilejuit. Cînd, peste ani, se spulberă certitudini, se năruie rezultatele unor experiențe pe care le credeai reușite, ca și cum totul nu ar fi fost decît un accident de o clipă, nu e ușor... Unii dintre studenți însă mi-au rămas credincioși, urmîndu-mă chiar și aici, la Brăila, unde m-am stabilit, mîncînd tot la cot în colectivul Teatrului „Maria Filotti”. Un teatru de veche și serioasă tradiție. Se poate estima că această trupă se află într-un moment bun. Datorită strădaniilor depuse la toate nivelurile, datorită concursului acordat de către factorii de decizie din urbea noastră, acum ne aflăm în posesia unui superb edificiu, care impune o nouă calitate a muncii noastre, a tuturor. Există posibilitatea ca, prin teatru, cetatea să beneficieze de un spor de bine și moralitate, de frumos și civilizație. Teatrul continuă să fie o extraordinară hrană sufletească. Așa cum natura e generoasă — pămîntul, dacă îl trudești cum trebuie, dacă îi dai, îți dă —, teatrul este și el un ogor, un splendid teren roditor..

Moment de tensiune în regie proprie: „Cu călușul în gură” de Alfonso Sastre; parteneră, Ildy Codrescu, la Teatrul „Maria Filotti” din Brăila

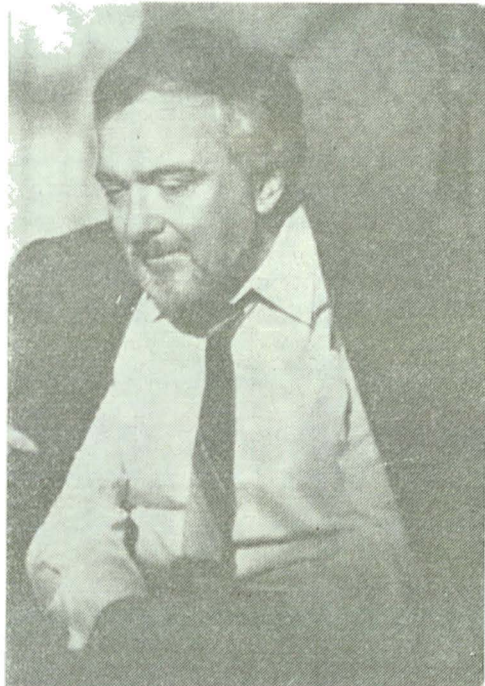
O privire care individualizează un personaj: Sir George Croft din „Profesiunea doamnei Warren” de G. B. Shaw →

Aproape de nerecunoscut sub masca „Avarului”, la Botoșani

Transfigurat de misiunea eroului interpretat: Sfetnicul din „Viteazul” de Paul Anghel, la Teatrul de Nord din Satu Mare

Un personaj care filtrează viața prin gândire: Bărbatul, protagonistul piesei „Politica” de Theodor Mănescu, la Teatrul „Maria Filotti” din Brăila

— Încercind să vă caracterizați, spuneți cindva că sînteți „un bulldozer”, dar și „un vagabond sentimental” (agamenul unul cîntăreț preferat, Moustaki)...

— Repetatele mele „plăcări” au însemnat imense renunțări, dar pierderile au reprezentat și germenii unor victorii viitoare, ai unor cîștiguri ce încă se lasă așteptate. Eu cred că merită să riști, să exiști, să învingi. Dincolo de ceea ce viața îți poate oferi bun sau rău, a fi e mai important decît a nu fi. Deși într-un anume sens nu sînt un statornic, totuși am obiceiul să păstrez lucruri dragi mie. Așa am păstrat o neprețuită haină a tatel, un cojocel cernit de timp, de neiertătoarea uzură ce pătrunde și prin veșminte. Aerul ce pare a mai păstra prezența părintelui meu mă ferește parcă, mă protejează, dîndu-mi un sentiment de siguranță. Tot astfel cred eu că, păs-

trîndu-mi intact crezul artistic, sînt ferit de orice vicisitudini și îmi asigur și continuitate în munca mea. Acum, cînd avem la dispoziție un adevărat complex cultural, de o frumusețe excepțională, răspunderile sînt majore, obligațiile au crescut și în privința repertoriului și în ce privește calitatea propriu-zisă a reprezentațiilor. Trebuie confirmat permanent faptul că teatrul are rostul său major în existența societății, iar cei chemați să-l traducă în realitate artistică trebuie să găsească dimensiuni certe de implicare în realitățile cotidiene. Responsabilitățile sînt majore. Crezul, noi îl avem, trebuie doar să-l păstrăm. Sîntem și noi, artiștii, așa cum spunea Fănuș Neagu, niște mari „nebuni”, dar trebuie să rămînem niște „frumoși nebuni” ai marilor orașe, ai cetății care-și pune speranțe în noi...

**Convorbire realizată de
Irina COROIU**